

Pelko ei työllistä

Opiskelu lisää työllistymismahdollisuuksia, mutta pelko tukien ja etujen menettämisestä voi estää itsensä kehittämisen, kirjoittaa Katri Söder Näkökulmassa.

Joka viidennellä työttömällä on heikot perustaidot. Silti heitä on vaikeaa saada mukaan koulutuksiin, joissa he voisivat parantaa osaamistaan. Tämä ei johdu siitä, etteikö työttömillä olisi haluja oppia ja olla aktiivinen. Useimmat ihmiset haluavat oppia uutta, kehittää osaamistaan ja saada elämäänsä toivoa sekä työllistyä. Työttömyystuen evääminen, karenssi ja takaisinperintä ovat kuitenkin työnhakijan elämässä läsnä jatkuvana pelkona. Kun elättää perhettä pienillä tuloilla, ei ole varaa ottaa riskejä. Vaikka karenssia ei lopulta tulisikaan, pelkästään pelko siitä vähentää monen työttömän haluja edes tutkia opiskeluvaihtoehtoja.

Ollessani lomautettuna muutamia vuosia sitten sain TE-toimistossa käydessäni huomata, kuinka asemani ihmisenä ja kansalaisena tuntui muuttuneen yhdessä yössä. Minulle sai puhua tylysti tai olla lainkaan puhumatta, sai odottaa sovitun ajan yli pahoittelematta asiaa, ja sai myös olla välittämättä siitä, mitä minä itse haluan ja ajattelen. Tämän tunnelman työttömät työnhakijat tunnistavat Sitran raportin mukaan vielä nykyisinkin. Yksi työtön kertoo raportissa, että hänelle oli tarjottu mahdollisuutta kouluttautua merkonomiksi, vaikka hän oli jo merkonomi. Kun hän kertoi opiskelevansa tradenomiksi sen sijaan, joutui hän palauttamaan saamansa tuet takaisin. Työttömien kouluttautumista säädellään vahvasti, eikä ihmisten omaan motivaatioon ja järkevän opiskelupaikan löytämiseen tunnu olevan luottamusta.

Nykyisin puhutaan jatkuvasti työn murroksesta ja siitä, miten nopeasti työelämä muuttuu. Juuri

siksi olisi järkevää käyttää työttömyysaika uuden opiskeluun, ja siihen pitäisi ihmisiä myös kannustaa. Näin ei systeemi kuitenkaan toimi, sillä työttömän pitää olla ”työmarkkinoiden käytettävissä”. Sen mitä tämä käytettävyys tarkoittaa, määrittelevät virkailijat. Sitran raportin mukaan ihmisiä on rankaistu jopa avoimessa yliopistossa opiskelusta, vaikka itsekkin siellä työn ohella opiskelleena tiedän, että se ei todellakaan ole este työpaikan vastaanottamiselle, jos sellaisen sattuisi saamaan.

Virkailijat määrittävät myös sen, mitä kukin saa opiskella. Näin siitakin huolimatta, että oikeasti mikä tahansa opiskelu lisää työllistymismahdollisuuksia, koska kaikki oppiminen tunnetusti lisää innostuneisuutta, hyvinvointia ja luo voimia mennä eteenpäin. Oppimiseen tarvitaan myös motivaatiota, ja siksi oman aktiivisuuden salliminen, jopa siihen kannustaminen olisi hyvä keino parantaa työttömien mahdollisuuksia työllistyä. Ihmisellä itsellään on yleensä parhain käsitys omista voimavaroistaan, kiinnostuksen kohteistaan ja mahdollisuuksistaan, eikä tämä käsitys katoa, kun ihminen menettää työpaikkansa.

Työttömien pitää voida hakeutua entistä vapaammin omaehtoisesti opintojen pariin, myös lyhytkestoihin vapaan sivistystyön koulutuksiin. Meidän tulee nähdä työtön työnhakija ihmisenä, jolla on tavoitteita, toiveita, osaamista, pyrkimyksiä ja paras näkemys siitä, millainen osaaminen ja koulutus hyödyttäisi parhaiten juuri häntä. Jos näemme työnhakijat vain tilastomerkinä, ongelmina, työnvieroksujina tai laiskureita, olemme väärillä jäljillä. Tällainen ihmiskuva ei auta meitä auttamaan ihmisiä takaisin työelämään. Työttömyyttä ei saa ajatella ihmisen ”vikana”, sillä useimmat eivät ole työttöminä omasta halustaan. Voi myös olla niin, että yhteiskunnan rakenteiden vuoksi sinnikäskään koulutusten tai työpaikkojen hakeminen ei johda mihinkään. Pelko ei työllistä ketään, lopetetaan siis rankaiseminen ja käynnistetään kannustaminen!

- TSL:n oppimiskäsityksen mukaan jokaisella on yhdenvertainen oikeus osaamiseen, luomisen iloon, yhteiseen oppimiseen ja vapauteen.
- TSL:n kursseilla jokainen ihminen kohdataan ihmisenä, koulutus on oppijan oppimistarpeista lähtevää, ja käyttämämme menetelmät tukevat aktiivista oppimista.
- TSL tarjoaa työttömäksi jääneille maksutonta digitaitojen koulutusta. Kurssit järjestetään siellä missä ihmiset ovat, silloin kuin heille parhaiten sopii, ja niistä aiheista, joista koulutusta tarvitaan. Digitaitojen oppimisen lisäksi kurssin tavoitteena on löytää jokaiselle oma, hänelle sopiva polku työpaikkaan.
- Ensi vuonna käynnistyvät myös neljän viikon mittaiset Taidolla työhön -koulutusjaksot, joiden aikana opitaan digitaitojen lisäksi myös vuorovaikutustaitoja, tiimi- ja yhteistyötaitoja, luku- ja kirjoitustaitoja sekä matemaattisia taitoja. Lisäksi kurssilla on mahdollisuus tutustua työelämään tai suorittaa työturvallisuuskortti. Hyvinvointi, yhdessä tekeminen ja luomisen ilo ovat myös tärkeässä roolissa.
- Lue lisää www.tsl.fi

*Katri Söder
koulutusjohtaja, rehtori
Työväen Sivistysliitto TSL*

Lähteet:

Sinimaaria Ranki (toim.) 2020. Työttömien näkökulma elinikäiseen oppimiseen. Miten vastuu tulisi jakaa? Sitra. Helsinki.

Survey of Adult Skills. The Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC).